

UPLIFT: Căi și politici urbane pentru combaterea inegalităților în rândul generațiilor viitoare

WP2: RAPORT URBAN, SFÂNTU GHEORGHE

Domeniul cercetat	Rezultatele cele mai importante ale cercetării și datele preliminare din interviuri locale
Educație	În România, există un sistem educațional centralizat din punct de vedere decizional ce dă foarte puțină posibilitate de manevră la nivel local. O descriere adecvată a stării actuale a sistemului este cea care sugerează că educația este foarte polarizată, cu diferențe mari între mediul rezidențial și cel școlar în ceea ce privește performanța. Segregarea și marginalizarea este o realitate zilnică în ciuda faptului că există o lege împotriva segregării în educație. Toată lumea știe care sunt "școlile bune" și "școlile rele", diferențele sunt mari și menținute atât în zone rurale cât și în cele urbane. Părăsirea timpurie a școlii este o problemă majoră care este agravată de diferențele dintre situația socială a elevilor, iar educația de stat nu poate să-și îndeplinească rolul de egalizator: cei care provin din familii de clase sociale inferioare au și mai puține șanse de a termina liceul. Datele statistice ne pot îndruma la nivel național dar cercetările <i>in situ</i> sunt mai importante deoarece fiecare caz trebuie analizat ca un caz individual și arată o imagine mai reală despre realitățile locale. 1 din 4 elevi cu rezultate foarte bune, care provin din medii defavorizate, consideră că nu vor absolvi învățământul terțiar, în comparație cu 1 din 30 de elevi cu rezultate foarte bune, care provin din medii socio-economice avantajoase. (European Semester, 2020). Peste 2000 de elevi sunt înscriși în liceele din Mun. Sfântu Gheorghe. Decalajele dintre diferitele licee la examenul de bacalaureat sunt foarte mari, iar această situație nu este recentă: în 3 licee din Sfântu Gheorghe rata de promovare a fost de peste 90%, dar într-un alt liceu, doar 17,6% dintre elevi au reușit să promoveze examenul. Interviurile făcute în cadrul WP3 cu localnici trăind în risc de sărăcie și excluziune socială arată, deocamdată, informații preliminare și trebuie primite ca atare, dar din cele 20 de interviuri luate cu persoane locuind fie în blocurile sociale din str. Lunca Oltului, fie în cartierul Örkő (din care 13 femei și 7 bărbați cu vârsta cuprinsă între 15-43 ani) s-a aflat următoarele: nivel scăzut de educație sau inexistentă, nimeni nu a terminat 8 clase, femeile au mai puțin clase finalizate decât bărbații din aceeași familie, ceea ce se explică și prin rolurile tradiționale de gen și prin lipsa culturii școlarizării. În cartierul Örkő există o școală care este denumită "școala romilor" de către localnici și este o instituție de învățământ segregată. Atitudinea celor intervievați față de această școală diferă: pe de o parte se consideră a fi în zona lor de confort, e școala lor, oferă siguranță și apartenență. Pe de altă parte, însă, cei având copii au zis că școala nu-i pregătește copii să se dezvolte și să fie capabili de a merge mai departe, școala îi ține în loc. Rolul ONG-urilor este foarte important în acest sens, deoarece ei facilitează motivația familiilor, îi ajută pe elevi cu temele pentru acasă, de fapt, creează puntea necesară între instituțiile statului și comunitatea, mențin interesul copiilor față de învățatură. Este clar exprimat dorința familiilor ca educația și accesul copiilor săraci la educație de calitate să fie îmbunătățită. Diferențele de viziune asupra rolului școlii între pedagogi/experti în educație și elevi (și/sau familiile elevilor) fac ca eforturile de îmbunătățire a situației școlare să fie foarte dificile. Motivarea elevilor din medii defavorizate pentru finalizarea studiilor are capacitatea de a se îmbunătăți dacă discursul public asupra școlilor de meserii se îmbunătățește.
Domeniul cercetat	Rezultatele cele mai importante ale cercetării și datele preliminare din interviuri locale

Muncă și ocupare	Cercetările în acest domeniu întăresc concepția conform căreia România este țara contradicțiilor. În ciuda faptului că rata șomajului este una dintre cele mai scăzute din UE, România a avut cea mai mare pondere a populației active expuse riscului de sărăcie din Europa, cu o rată a sărăciei în muncă de 17% (în 2017), aproape dublă față de media UE de 9,6%. Cu acest coeficient, România este văzută ca un caz aberant și nu mai puțin de 1,4 milioane de lucrători sunt săraci. În 2010, rata șomajului în rândul tinerilor (15-24 de ani) a fost una dintre cele mai ridicate – de 22,1% – cu diferențe accentuate între rural și urban: 30,5% vs 15,3%. Datele statistice arată că, la sfârșitul lunii iulie 2021, din totalul de 258.774 de șomeri înregistrați la ANOFM, 29.622 erau tineri cu vârsta sub 25 de ani (11,44%). Totodată, din totalul de 136.653 de persoane care și-au găsit un loc de muncă prin ANOFM în același an, 22.860 aveau sub 25 de ani, iar dintre acestea 15.192 sunt tineri NEETs. La Sfântu Gheorghe migrarea forței de muncă împreună cu lipsa forței de muncă calificată este o problemă constantă. După cum a reieșit din interviurile realizate cu reprezentanții instituțiilor publice și ai ONG-urilor, domeniul muncii este strâns legat de cel al educației. Pe de o parte, cei care au posibilitatea de a oferi locuri de muncă se plâng că nu găsesc personal calificat (instruit), iar pe de altă parte, tinerii își motivează plecarea din oraș pe motiv că nu găsesc locuri de muncă potrivite pentru ei. Legătura dintre educație și ocupare se exprimă și prin faptul că fără 8 clase finalizate este aproape imposibil să se găsească un loc de muncă, dar există și câteva excepții, cum ar fi cazul unui bărbat care lucrează de 24 de ani la același loc de muncă, pe care îl consideră ca o familie, tatăl lui lucra acolo, el se simte apreciat și poate să-și execute munca fără diplome. La Sfântu Gheorghe sunt identificate trei zone urbane marginalizate prin Strategia de Dezvoltare Locală, iar datele arată că în aceste ZUM-uri rata de muncă zilnică, sezonieră sau precară este mult mai mare decât în restul municipiului. Multe dintre inițiativele locale identificate au ca scop creșterea gradului de integrare socială și de absorbție a acestor persoane în câmpul muncii și, evident, reducerea gradului de sărăcie. Salariile accesibile cu acest nivel de studii sunt așa de mici încât familiile își fac propriile calcule și ajung la concluzia că merită mai mult să primească ajutor de stat și să accepte orice muncă informală în scopul completării indemnizației de stat. Munca de zilier în agricultură este cea mai cunoscută și accesibilă formă de muncă, aici primesc salarii decente și mâncare. În cartierul Örkő, creșterea și îngrijirea cailor este o sursă de venit constantă, oamenii "își păstrează" banii în cai, dar activitățile cu cabaline este limitată, circulația cu căruțe fiind interzisă în teritoriul orașului. Atracția majoră a lucrului în străinătate reiese din fiecare interviu, indiferent de forma muncii, care poate fi de la cerșetorie până la contract de muncă în construcție, de exemplu. Rolul ONG-urilor este, de asemenea importantă, AJOFM este puțin sau deloc cunoscută în rândul persoanelor interviuate din ZUM-uri, dar știu despre munca Asociației Caritas. Interacțiunile umane sunt interesante și importante pe toate palierele, este clar că oamenii își găsesc loc de muncă în străinătate prin rețea de cunoștințe, astfel aceste rețele informare înlocuiesc sistemele instituționale.
Domeniul cercetat	Rezultatele cele mai importante ale cercetării și datele preliminare din interviuri locale
Locuire	Problemele de locuire constituie baza tuturor celorlalte probleme cu care se confruntă comunitățile marginalizate. Nerezolvarea problemelor de locuire pune sub semnul întrebării dezvoltările efectuate în alte domenii. Mai mult de 5 milioane de locuitori ai României trăiesc sub pragul sărăciei, iar 1.5 milioane dintre aceștia sunt copii. România se diferențiază negativ de alte țări din UE în ceea ce privește aglomerarea locuințelor, astfel că în 2011 mai mult de jumătate dintre români locuiau în case aglomerate, față de doar 17% din populația europeană (Eurostat). Acest lucru înseamnă că,

	atunci când oamenii nu au banii necesari pentru a-și cumpăra sau închiria o locuință de pe piață, se înghesuie în casele rudelor sau prietenilor, sau închiriază colectiv o locuință. Conform studiului "Coșul minim de consum lunar pentru un trai decent pentru România" (Friedrich Ebert Stiftung, 2018) s-a descoperit că peste 40% dintre tinerii cu vârste între 25 și 34 de ani locuiesc cu părinții, față de media europeană care este de 28,7%. La nivel național există mai multe strategii și proiecte care vizează construirea de locuințe pentru tineri, dar acestea devin accesibile, mai ales, tinerilor cu venit sigur și cu înalt nivel de educație. Prin urmare, tocmai aceea categorie de oameni care ar avea cea mai mare nevoie de locuințe nu au posibilitatea de a-și depune dosarul pentru aceste apartamente, asta în caz în care știu despre ele. Pentru a-i atrage pe tineri să rămână sau să se întoarcă în Sfântu Gheorghe, municipalitatea a demarat, începând cu anul 2009, programul "Hai acasa!". Prin acest program, cei cu vârsta de până la 35 de ani pot solicita un teren pe care să își construiască propria casă. Solicitanții depun un dosar și obțin un punctaj în funcție de anumite criterii prestabilite (cei cu studii superioare fiind cei care obțin, de obicei, cel mai mare punctaj). În momentul de față, oferta este mai mare decât cererea, și în ciuda eforturilor primăriei, multor tineri le e frică să-și depună dosarul sau nu sunt de acord cu prevederile contractului. În oraș există un total de 19.600 de apartamente (majoritatea cu 2 sau 3 dormitoare și o suprafață cuprinsă între 50 și 70 mp), dintre care 137 sunt administrate de Primărie, restul fiind în proprietate privată. Municipalitatea mai deține alte 126 de proprietăți rezidențiale în zona Câmpul Frumos și 33 de apartamente de serviciu pentru angajații instituțiilor sale. Nesiguranța situației de locuit reprezintă o problemă centrală în viețile celor intervievați. Locuitorii blocurilor sociale din strada Lunca Oltului sunt în preponderență persoane cu posibilități financiare reduse, cu dizabilități. Frica de a-și pierde locuința este cea mai accentuată, mai ales din cauza precarității veniturilor care contribuie la nesustenabilitate. Noile generații nu au posibilitățile financiare de a-și întemeia proprii familii, prin urmare lucrează în străinătate, iar în timpul verii se adăpostesc în apartamentele părinților. Comunitatea Őrkő este caracterizată prin locuire informală în case de cărămidă, de obicei cu acces la electricitate în mod informal, dar neracordate la rețeaua de alimentare cu apă sau gaz. Accesul la apă potabilă se realizează prin câteva fântâni comune. Cu toate această nesiguranță și precaritate, sentimentul de proprietate este foarte dezvoltat: imobilele sunt construcții proprii, iar temerea de schimbare și de pierderea acestora este foarte mare, mai ales din cauza veniturilor nesigure, familiile afectate de demolarea imobilelor nu știu cum vor întreține locuințele sociale dacă ajung acolo. Casele în zonă sunt locuințe multigeneraționale cu aglomerare pronunțată în special pe timpul iernii, cauza fiind încălzirea pe lemne, astfel familia se înghesuie în singura încăpere încălzită.
Domeniul cercetat	Rezultatele cele mai importante ale cercetării și datele preliminare din interviuri locale
Protecția socială	Chiar dacă numărul de programe de asistență socială din România este mare, acestea nu reușesc să vizeze grupurile cele mai vulnerabile și, prin urmare, rămân ineficiente în reducerea sărăciei. Deși statisticile la nivel național sunt sumbre și, în general, opinia publică din România consideră că "prea mulți bani se duc pe prestații sociale", doar aproximativ 15% din PIB-ul României este cheltuit pentru protecție socială (anul de referință 2018); în același an, media UE era de 27% (Eurostat).

Prestațiile sociale au un impact foarte limitat asupra reducerii sărăciei. Prestațiile familiale au cel mai puternic efect asupra ratei sărăciei, urmate de prestațiile de boală și de invaliditate. Prestațiile de șomaj au un efect foarte limitat asupra incidenței și profunzimii sărăciei, posibil din cauza acoperirii și duratei scurte.

Percepția de a fi sărac este eronată: când rugați să-și evalueze nivelul de trai pe o scală de la sărac la bogat, majoritatea oamenilor se situează undeva în mijloc, în timp ce datele colectate la nivel de gospodărie arată că familia respectivă aparține grupului persoanelor aflate în risc de sărăcie. Statistic vorbind, în România nu există o clasă mijlocie consolidată, majoritatea populației trăiește sub acest prag.

În timpul pandemiei situația s-a înrăutățit: săracii au devenit și mai săraci, locuințele mai aglomerate, din cauza accesului limitat la muncă sezonieră au scăzut veniturile, iar rata părăsirii timpurie a școlii a devenit și mai mare.

Spre deosebire de multe alte localități cu un profil similar din România, în FUA Sfântu Gheorghe, atât municipalitatea, cât și societatea civilă au demarat o serie de proiecte (vizibile) la nivel local sau județean pentru a reduce rata sărăciei sau pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale locuitorilor. În prezent, cel mai mare proiect de protecție socială și de reducere a sărăciei este 'Prospera Seps'.

Veniturile din prestații sociale reprezintă venitul de bază pentru o bună parte dintre familiile vizitate, cu precădere sub forma ajutorului social. Însă, aceste sume sunt foarte mici, insuficiente pentru acoperirea nevoilor de zi cu zi (medicament sau mâncare – o decizie zilnică), ceea ce contribuie direct la nesustenabilitatea locuirii în locuințele sociale. Categoria de persoane vizate de cercetare suferă de dezavantaje multiple și interconectate care pot fi abordate doar prin servicii integrate.

